

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 6K

Spored za 39. teden

Opera

Torek,	7. junija	— Mam'zell Nitouche. Gostovanje ge Irme Polakove v prid podpornemu društvu Jugo- slovanskih akademikov.	Izven.
Sreda,	8. junija	— Vaška šola. Pieretin pajčolan.	C
Četrtek,	9. junija	— Gozdne vile. Šeherezada.	D
Petek,	10. junija	— Carmen.	A
Sobota,	11. junija	— Gozdne vile. Šeherezada.	C
Nedelja,	12. junija	— Zlatorog.	B
Poned.,	13. junija	— Vaška šola. Pieretin pajčolan.	A
Torek,	14. junija	— Gozdne vile. Šeherezada.	E

**Gostovanje ge Irma Polakove v prid podpor-
nemu društvu Jugoslovanskih akademikov.**

Mam'zelle Nitouche

Opereta v treh dejanjih (štirih slikah); spisala Meilhac
in Millaud; vglasbil F. Hervé.

Dirigent: BALATKA.

Režiser: DANILO.

Denise de Flavigny			ga Irma Polakova.			
Predstojnica			ga Danilova.			
Célestin, organist	} v samostanu {	}	g. Rogoz.			
La Dourière, sestra						
vratarica	} „Lastavica“ {	}	gna Rakarjeva.			
Ravnatelj						
Režiser	} gledališča {	}	g. Železnik.			
Korina, pevka						
Silvija, igralka				} v Pontarcy-u {	}	gna V. Danilova.
Lidija, igralka						
Grof Chateau-Gibus, major			g. Danilo.			
Fernand de Champlatreux, poročnik			g. Trbuhović.			
Loriot, desetničnik			g. Plut.			
Gustav, }	} častnika {	}	g. Drenovec.			
Robert, }						
I. }	} vojak {	}	g. Rakuša.			
II. }						
			g. Šubelj.			

Prvo dejanje v samostanu „Lastavica“; drugo dejanje za odrom
gledališča v Pontarcyju; tretjega dejanja prva slika v vojaš-
nici, druga v samostanu.

Vaška šola

Opera v enem dejanju po starojaponski drami „Terakoya“;
spisal in vglasbil F. Weingartner.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: G. TRBUHOVIČ.

Gemba, komornik prejšnjega cesarja (bas)	g. Zathey.
Matsuo, vazal prejšnjega cesarja, v službi sedanjega cesarja (tenor)	g. Drvota.
Schiò, njegova soproga (sopran)	gna Thalerjeva,
Kotarò, njiju 12letni sin (mezzo sopran)	gna Vera Danilova.
Kvan Shusai, sin prejšnjega cesarja, 12 let star, nekoliko podoben Kotarò-ju (sopran)	ga Trbuhovičeva.
Genzò, učitelj (bariton)	g. Romanovski.
Tonami, njegova soproga (mezzo sopran)	gna Šterkova.
Chomà, kmečki deček (sopran)	gna Šuštarjeva.
Jecljavec, 15leten bebast deček (tenor)	g. Trbuhovič.
Sansúke, stari sluga Matsuo-ja	g. Zorman.
Učenci {	gna Pompejeva.
	gna Fajgljeva.
	gna Jeromova.
	gna Pnikvarjeva.
	gna Koreninova.

Spremstvo Gembe in Matsuo-ja, vojaki, kmetje in kmetice,
mladež.

Godi se v šoli Genzò-jevi na vasi blizu prestolice na
Japonskem.

Prejšnji cesar japonski je zapustil 12letnega sina Kvan-Shusai-ja, katerega je bil svoj čas Matsuo, vazal prejšnjega cesarja, skrivaj privedel k učitelju Genzòju, kjer se princ sedaj vzgaja. — Komornik sedanjega cesarja Gemba zasleduje Kvan-Shusai-ja, kojega naj na povelje cesarja usmrti. Učitelj Genzò ve o tem naklepu, zato skrbno čuva princa. — Schiò, soproga Matsuo-ja, privede k učitelju Genzòju svojega 12letnega sina Kotarò-ja v odgojo. Ta deček Kotarò je po licu in stasu podoben princu, zato sklene učitelj Genzò žrtvovati ga na mestu princa. Komaj pa je bil Genzò

storil ta sklep in razodel namen svoji ženi Tonami, se začuje prihod biričev, ki so obkolili njegovo hišo, da bi izsledili princa.

Na povelje cesarjevo prideta Gëmba in Matsuo z biriči v hišo učiteljevo in zahtevata usmrčenje Shusaija. Genzò izjavi, da jima takoj prinese prinčevo glavo, odide, izvede, kar je nameraval in prinese skrinjico, v kateri se nahaja glava usmrčenega Kotaroja.

Matsuo proglasi, da je to brezdvomno glava Shusaija, v resnici pa spozna, da je glava njegovega sina Kotaroja, ki ga je prostovoljno žrtvoval, da bi rešil princa.

Ker je bila s tem smrt princa Kvan-Shusaija uradno ugotovljena, odidejo vsi in Gëmba hiti cesarju javit uspeh.

Mati usmrčenega dečka, Schiò, hoče svojega sina še enkrat videti in objeti, Genzò pa hoče i njo umoriti, da bi ne izdala prevare. Zbegana Schiò pa zgrabi pult svojega sina in tako odvrne smrtni udarec. Meč zadene pult, ga razkolje in iz pulta padejo stvari, ki so bile pripravljene za pogreb Kotaroja. Učitelj Genzò in baš prihajajoči princ Shusai spoznata, da je bil Kotaro velikodušno žrtvovan. Matsuo, ki se je vrnil, izjavi, da to ni nikaka žrtev, temveč viteška dolžnost, ker s tem je rešeno življenje pravega cesarja: princa Kvan Shusaija.

Matsuo veli, naj se princ odvede daleč proč v samoto, kjer naj čaka, dokler ne bo zopet poklican na prestol. Vsem navzočim pa ukaže, naj nihče ne izda, da je bil usmrčen Kotaro namesto princa.

ŠEHEREZADA

Pravljičen balet po pripovedkah iz Tisoč in ene noči.

Vglasbil Rimski - Korsakov.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: H. POLJAKOVA.

Osebe v prologu in epilogu.

Šah Harun al Rašid	g. Drenovec.
Šeherezada	gna Chladkova.
Zobeida, Šeherezadina sestra	gna Japljeva.

Osebe v dejanju.

Sultan Habrias	g. Povše.
Princesa Salfinasa, njegova favorita	ga Poljakova.
Pakizé, druga žena	gna Nikitina.
Žene sultanove	gna Svobodova.
	gna Špirkova.
	gna Chladkova.
	gna Bežkova.
Emersuin, indijski princ	g. Strešnjev.

Vezirji, evnuhi, sužnji.

Prolog. Grozni šah Habrias maščuje nezvestobo ene svojih žen s tem, da ukaže vsako ženo, s katero se je bil združil prošlo noč obglaviti. Ko pride na vrsto krasna Šeherezada, sklene rešiti življenje sebi in svojim tovarišicam z zvižgačo. Dogovori se s sestro Zobeido, da bo pripovedovala šahu bajke.

I. slika. Stari sultan Harun al Rašid, ki je na svojo lepo ženo Salfinaso ljubosumen, se odpravi na pot. Takoj po njegovem odhodu pride Salfinasin ljubček, indijski princ Emersuin. Toda sreča dvojice ne traja dolgo, sultan se vrne in princu je komaj še mogoče, skriti se. Ker sultan nikogar ne najde, gre miren leč. Poprej pa mu je dala Salfinasa napoj, ki naj mu povzroči dolgo spanje.

II. slika. Princ se vrne iz skrivališča. Baš ko hoče objeti svojo ljubljeno Salfinaso, se sultan zbudi in hoče princa z mečem usmrtiti. Ta se brani.

Epilog. Na šahovo vprašanje, kdo je zmagal, odgovori Šeherezada, da se že dani, šah mora na delo in Šeherezada umreti. Dvoboj da še ni končan, neka zagonetka da je, dalje da bo pripovedovala drevi. Šah je silno radoveden in razburjen, bajko hoče poslušati še dalje in zato odgodi usmrčenje Šeherezade za en dan. Pretkana Šeherezada pripoveduje šahu vsak večer, ali nikdar ne konča in tako reši življenje sebi in svojim tovarišicam.

GOZDNE VILE

(LES SYLPHIDES)

Balet v enem dejanju. Po Chopinovi glasbi vprizorila
solo - plesalka gospa H. D. Poljakova.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: ga. POLJAKOVA

- 1.) Predigra: Polonaise št. 3.
- 2.) Nocturne šte. 2, plešejo dame: Poljakova, Nikitina, Svobodova, Špirkova, Chladkova in baletni zbor.
- 3.) Prélude šte. 7, pleše gna Svobodova.
- 4.) Valse šte. 7, plešeta dami Poljakova in Chladkova.
- 5.) Valse šte. 11, pleše gna Nikitina.
- 6.) Mazurka šte. 23, pleše gospa Poljakova.
- 7.) Grande valse brillante šte. 1, plešejo dame: Poljakova, Nikitina, Svobodova, Špirkova, Chladkova in baletni zbor.

Godi se v bajnem gozdu.

Mesečina. Priroda počiva po vročem dnevu. Prikažejo se gozdne vile, ki jih še nihče nikdar ni videl, — samo poet si jih more domišljati.

Pesnik pohaja v noči po gozdu in išče navdušenja. Vidi po gozdu rajajoče vile ter se jim pridruži.

Svita se, jutranja zarja prežene gozdne vile, poet koprneč zre za njimi.

Pieretin pajčolan

Pantomima v treh dejanjih. Napisal A. Schnitzler. Vglasbil
E. pl. Dohnányi.

Dirigent: A. NEFAT. Koreograf in režiser: V. POHAN.

Harlekin					g. Pohan.
Piereta, njegova nevesta					gna Svobodova.
Pierot, njen ljubček					gna Bežkova.
Pieretina mati					gna Vrhunčeva.
Pieretin oče, državni svetnik					g. Izanc.
Fredi,	} prijatelji Pierotovi	{			gna Špirkova.
Florestan,					gna Chladkova.
Anica,					gna Japelova.
Netka,					gna Volbenkova.
Zaspani pianist					g. Simončič.
Drugi pianist					* * *
Pierotov sluga					g. Habič.
Svetnikov sluga					g. Mencin.
Prva plesalka					ga Poljakova.
Druga plesalka					gna Nikitina.

Svatje. — Godi se na Dunaju.

I. Pierot sedi žalosten v svoji sobi, ves nesrečen, da se Piereta namerava omožiti. Spominja se minule sreče in plaka. Prihaja vesela družba njegovih prijateljev in mu prigovarja, naj se gre z njimi zabavat. Pierot odkloni, prijatelji ga zasmehujejo in odidejo. Pierot hoče za njimi, ali skozi okno zagleda k njemu prihajajočo Piereto ter jej hiti naproti. Ko vidi Piereto v svatbenem pajčolanu, jo vpraša: čemu to? Piereta mu odgovori, da hoče z njim umreti. Pierot jej popisuje krasoto življenja, ako bi z njim pobegnila, Piereta pa meni, da brez denarja ni moči pobegniti. Pierot sklene z njo umreti, predlaga jej skupno večerjo, pri kateri naj se oba zastrupita. Pri večerji se Piereta ne more odločiti, da bi pila strup, Pierot ga nato izpije sam. Piereta zaman išče ostanek strupa, da bi končala svoje življenje, v razburjenosti prosi mrtvega Pierota odpuščenja, zbeži in pozabi svoj svatbeni pajčolan.

II. Na svatovščini prigovarjajo prijatelji Harlekinu, naj zapleše s Piereto četvorko. Ali Pierete ni, izginila je — kam? — nihče ne ve. Prestrašeni Harlekin vpraša starše, ali tudi oni nič ne vedo. Zaman preiščejo vso hišo. Harlekin zruši v svoji blaznosti veselo svatovščino. Piereta se prikaže pri vratih. Na ponovno vprašanje, kje je bila, se izgovarja rekoč, da hoče plesati. Harlekin pogreši svatbeni pajčolan in hoče vedeti, kje je. Piereti se prikaže v duhu mrtvi Pierot, — — — groza jo obide. — — — Harlekin ji veli, da mora najti svatbeni pajčolan. Mrtvi Pierot se ji zopet v duhu prikaže in jo vabi, naj gre ž njim. Piereta gre za fantomom, Harlekin za njo.

III. Piereta pride s Harlekinom v sobo mrtvega Pierota. Harlekin najde svatbeni pajčolan, bega po sobi in zagleda mrtvega Pierota, ččitajoč Piereti, da je s Pierotom popivala. Ker Harlekin misli, da mrtvi Pierot le spi, ga hoče vzbuditi. Preplašena Piereta hoče zbežati. Harlekin spozna, da je Pierot mrtev, v glavo mu šine grozna misel. Posadi mrtvega Pierota za mizo, mu čita njegova ljubezenska pisma, sede za mizo in napije mrtvecu. Pred mrličem hoče poljubiti Piereto, ona pa se brani. Harlekin se globoko klanja mrliču, odide in zaklene sobo. Piereta od groze zblazni. Jutro je. Vesela družba prijateljev se vrača k groznemu prizoru: Pierot in Piereta sta mrtva.

CARMEN

Opera v 4 dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzo-sopran)	gna Thierryjeva.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Pribislavski.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	gna Zikova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Trbuhovič.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathey.
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapci.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične
Svobodova, Chladkova, Špirkova, Bežkova, g. Pohan in
baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vpriporitev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Sevilli. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don José-ja; ker ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladeniči, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je vseč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbeče matere. José se ganjen spominja ljubeče

matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater puerčno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapove odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slavni zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamillovem prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre ž njimi, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V soteski. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar. José pa naj mej tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina. Micaela pride vsa zbegana in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Sevilli. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen vstopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre z njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman: ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v srce, da se zgrudi mrtva.

ZLATOROG

Opera v št. 1. akta, avtor: J. Bauer,
prevel Cvetko Golar. Vglasbil Viktor Parma.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Katra, krčmarica (mezzo-sopran)	. . .	gna Vrhunčeva.
Jerica, njena hči (sopran)		gna Thalerjeva.
Janez, lovec (tenor)		g. Kovač.
Špela, planšarica (alt)		gna Šterkova.
Jaka, planšar (bas)		g. Zupan.
Tondo, lovec (bariton)		g. Pribislavski.
Marko, beneški trgovec (bariton)		g. Romanovski.
Beneški trgovci	{	g. Simončič.
	{	g. Rus.
	{	g. Erklavec.
	{	g. Ribič.
Učitelj		g. Povše.
Rojenice	{	gna Vrhunčeva.
	{	gna Šuštarjeva.
	{	ga Trbuhovičeva.

Strelec, gostje, otroci.

Plese priredil baletni mojster g. Pohan. Plešejo gne Svobodova, Chladkova, Špirkova, Vavpotičeva in baletni zbor. — Nove dekoracije naslikal g. Skružny.

Godi se na planinah pod Triglavom in v Soški dolini sredi 18. stoletja.

I. V planšarsko kočo pod Triglavom pride lovec Janez prenočevat. Stari planšar Jaka in mlada planšarica Špela ga prijazno pozdravita, občudujeta lovski plen in povabita Janeza za mizo. Jaka pripoveduje o prekrasnem, divnem vrtu pod Triglavom, o kraljestvu belih žen, rojenic. Čreda belih divjih koz, na čelu jim Zlatorog, čuva ta raj. Jaka svari Janeza, naj nikar ne strelja na Zlatoroga, kajti iz krvi ranjenega Zlatoroga vzklije triglavska roža, katero Zlatorog pojé in nato zopet ozdravi, strelec pa pogine. Oni

pa, komur so stale ob zibeli rojenice, premaga Zlatoroga in odklene z njegovim zlatim rogom jamo v Bogatinu, kjer se nahaja ogromen zaklad. — Jaka se poslovi in gre leč. Janez se dobrika Špeli, ona pa, dasi ga ima rada, mu želi lahko noč, ter odide. Janez leže utrujen na preprosto ležišče, zaspi in sanja o rojenicah in Zlatorogu.

II. Pred gostilno ob soškem mostu ljudstvo popiva in pleše. Bogata krčmarica Katra je podarila svilen plašč za soho Jezuščka, zato ji poje slavo šolska mladina, nakar Katra učitelja in otroke pogosti. Prihajajoči mladenič Tondo se jezi, da pri tekmovalnem streljanju nikdar ni zadel, pač pa je trikrat zadel tuj lovec iz Trente in prejel vse tri dobitke. Zdajci privre vesela družba strelcev, proslavljajoč zmagovalca Janeza, lovca iz Trente. Ko stopi na prag krčme Jerica, hči Katrina, jo Janez ves omamljen občuduje — ali tudi Jerica čuti, da jej utriplje srce za Janeza. Janez prosi mater Katro, naj mu dovoli plesati z Jerico, kar pa Katra šele po daljšem odporu dovoli.

III. V gostilni. Janez pride že na vse zgodaj popraševat po Jerici, Špela mu odgovarja porogljivo. Ko vstopi Jerica, hiti Janez k njej, oba si srečna zatrjujeta večno ljubezen. Janez ji podari šopek cvetic in odide. Špela, ki ljubi Janeza, zbada Jerico, češ, da je zvest le tisti mladenič, ki so mu stale ob zibeli rojenice. Jerica nato pove, da so stale Janezu rojenice ob zibeli, on sam da ji je to rekel in ji celo podaril cvetic iz kraljestva rojenic. Špela pa se ji dalje roga in meni, da bi bil Janez moral prinesiti blesteče demante iz Bogatina, ako bi bil varovanec rojenic. Na cesti zadoni poštni rog; prišla je pošta in z njo petero beneških trgovcev, med njimi bogati Marko. Jerica natoči gostom vina, Marko napije krasni Jerici, ji takoj razodene mahoma vzplamenelo ljubezen in ji podari za spomin zlato verižico, katero Jerica očarana sprejme. Vstopivši Janez vidi vse to in prosi Jerico, naj vrne verižico, sicer pogubi njiju srečo, Jerica pa ga ne posluša, nakar Janez užaljen odide.

IV. V kraljestvu rojenic. Planinske cvetice spé. Prebujene po jutranji zarji začno svoj ples, ki ga končajo po prihodu rojenic. Ko se prikažejo planinske koze z Zlatorogom, se strnejo vse cvetice krog njih in polagoma izginejo. Janez namerava ustreliti Zlatoroga, Špela ga svari, on pa je ne posluša, ustrelí in takoj pade mrtev v prepad. Obupana Špela ga išče in končno najde mrtvega.

Maske.

(Konec.)

Od starega veka do danes išče in najde življenje na odru svoje zrcalo. Kjer je prej svetilo grško solnce, gore danes žarnice. Koturni in patos so se umaknili intimnejšim formam. In ta razvoj je tudi razvoj maske. Grško gledališče je poznalo dva tipa komadov, dvoje mask, tragično in komično. Širok prepad med njima. Poleg tragika Sofokleja je Aristofan, ki biča neusmiljeno svojo dobo in njene slabosti. Kjer so se smehljali bogovi, tam so se režali tudi satiri. — Tudi v dobesednem smislu je poznalo grško gledališče samo ta dva tipa mask.

Srednjeveške drame in misteriji poznajo že masko in kostum. Norci in zlodeji, junaki in svetniki se niso razlikovali samo po načinu govora, temveč tudi na zunaj po obleki, ki je vedno ostro in jasno predočevala značaj osebe. Ne samo Nemci, tudi Francozi (*Tragédie classique*) in Italijani (*Commedia dell'arte*) niso poznali še historičnega kostuma — edino sodobnost je veljala. Publika je bila navezana na gotove tipe v gotovih maskah in kostumih in si je bila o njih značaju takoj na jasnem, kajti Tartaglia, Truffaldino, Arlecchino, Colombina, so se ponavljali v vsaki komediji. Igralec torej, ki je moral igrati eno teh ulog, je bil navezan na gotov ton, in ni vstvarjal iz samega sebe, samo eno teh gotovih mask je sprejel. Danes poznamo „gotovo“ masko samo v teh slučajih, kjer je potreben historičen portret: Kristus, Napoleon, Wallenstein; no, svetovna dramska literatura jih zaznamuje mnogo.

* * *

Šele polagoma polagoma je postala maska individualna. Šele polagoma so pričeli obračati igralci in pisatelji večjo pozornost nanjo. Danes nam skoraj vsak dramatik svoje osebe v režijskih opazkah opiše. Ibsen naslika svojo Heddo Gabler sledeče: „dama 29 let, lice in postava plemenito oblikovani, motnoblede polti; oči so jekleno sinje in izražajo hladen, siv mir. Lasje so lepe kostanjeve barve, a ne pregosti. Oblečena je v okusno, ne preohlapno jutranjo obleko.“ Prav tako točne konture da ostalim figuram.

Tako konkreten popis je igralcu na eni strani gotovo zelo dragocen pripomoček, na drugi strani ga pa ovira in dela pogosto zapreke. Tako detajlirane opazke so deloma namejene tudi bralcu drame. Zahtevam, ki jih stavi avtor glede

barve las, brade, je lahko zadostiti s pomočjo lasulje, tudi željena starost se da s šminko ustvariti, in dimenzije telesa, obleka, vse je izvršljivo — le barva oči, to je neizvršljivo —; če ima igralka Hedde rujave oči, ostane Ibsenov predpis le neizvršljiva želja. Kot imajo moderni avtorji mnogo režijskih opazk, tičočih se maske in zunanjega okvirja, prav tako malo jih imajo starejši, pred vsem klasiki. Tako n. pr. pove Shakespeare v komediji zmešnjav le, da se vrši dejanje v Efezu. In: Ograja. Hiša na levi. Log v Efezu. V tekstu seveda najdemo potem točnejša navodila o okviru odra in maskah. Rihard III. nam tako v svojem velikem monologu pove, kak je:

„A jaz, ne vstvarjen za vesele burke,
kovan surovo, brez veličja vsega,
da bi razprezal se pred nimfo drobentečo,
jaz, za razmerje lepo to prikrajšan,
prevarjen od nature za podobo,
pokvečen, nekončan, poslan pred časom
v ta dihaajoči svet, napol gotov,
in to tako ves hrom, tako nestoren,
da pes zalaja, če prišepam mimo . . .“

Ustvariti spako na odru je lažje, primitivnejše, kot ustvariti plemenito individualnost izven klišeja, kajti spaki pripomore šminka in vosek k najsmelejšim zamiselkom.

* * *

Moderno stremljenje gledališča je pripomoglo tudi maski k razmahu. Slikar in režiser in igralec, ti trije naj ustvarjajo masko skupaj — ki pa ostane v glavnem vendarle ustvaritev igralca. Dobra maska mora biti nele pravilna in zanimiva, temveč mora predvsem živeti. In vsak mlad začetnik ve povedati zgodbo, kako težko je ustvariti dobro masko in kako dolgo traja, preden se posreči. Igralka ima v tem oziru lažje stališče. Ona mora svoje naravne poteze podkrepiti, med tem ko mora njen kolega podajati karakterne glave.

Zahteve, ki jih stavi danes maska na igralce, so velike in opravičene. Lice, ki je zaživel v sanjah pesnika, ni prepuščeno več slučaju. Fantazija in resničnost, umetnost in življenje naj sodelujejo na njegovih potezah. In tudi to je neke vrste misija, ki jo mora igralec izpolniti. Življenje prikriva resnico z maskami. Maske na odru pa odkrivajo maske življenja. In igralcu naj bo visoko zadoščenje, risati v lastno lice vedno tuje usode . . . s šminko in voskom. O. Š.

Ob koncu sezone.

Slovensko gledališče končuje prvo sezono pod državno upravo. S tem je postavljen temelj za bodoči razvoj naše gledališke umetnosti, kateri je dana z državno podporo krepka gmotna podlaga. Naj pokažejo številke in imena potek sezone 1920/21. Dramsko gledališče se je otvorilo s Cankarjevo satirično komedijo „Za narodov blagor“ (sedem vprizoritev). Drugo Cankarjevo delo, „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“, je doseglo enajst vprizoritev. Poleg tega so se vprizorila prvič v Ljubljani sledeča izvirna dela: Kraigherjeva drama „Školjka“ (osem vprizoritev), Finžgarjeva tridejanka „Razvalina življenja“ (devet vprizoritev) in Koščeva ljudska igra „Mrakovi“ (osem vprizoritev). Od ostalih jugoslovanskih del so se vprizorila Ogrizovičeva pesnitev „Hasanaginica“ (desetkrat), Tucičeva „Golgota“ (devetkrat) in Nušičeva veseloigra „Navaden človek“ (sedem vprizoritev). Poleg Shakespeara, katerega „Sen kresne noči“ se je ponovil dvanajstkrat, so bili zastopani še ti-le angleški avtorji: Shaw s „Pygmalionom“ (šest vprizoritev, igrali ruski igralci). Istega pisatelja pravljica „Androklus in lev“ (osem vprizoritev), Galsworthy s socialno dramo „Borba“ (osem vprizoritev), Jerome-Jerome z „Miss Hobbs“ (osem vprizoritev). Izmed ruskih del se je vprizorila z domačimi igralci Andrejeva drama „Anfisa“ (sedem vprizoritev). Razen tega je imelo občinstvo priliko videti ruske drame v podajanju Hudožestvenikov, ki so vprizorili poleg Knuta Hamsuna „Pred vrati slave“ in Bergerjevega „Potopa“ naslednje ruske drame: Antona Čehova „Strička Vanjo“, „Črešnjev vrt“ in „Tri sestre“, Dostojevskega „Brate Karamazove“ in Surgučeva „Jesenske gosli“. Priredili so tudi dva literarna večera. — Francoska dela: Naš ruski ensemble je igral Baumarchaisjevo komedijo „Figaro se ženi“ (osemkrat) in Sardoujevo „Madame San-Gêne“ (enkrat) ter Flers-Caillavetovo „Zlato jesen“ (enkrat). Slovenski igralci pa Scribeovo veseloigro „Kozarec vode“ (šestkrat). Strindbergov „Smrtni ples“ I. in II. del (dva večera) so igrali šestkrat. Njegova „Gospodična Julija“ skupaj z Braccovo enodejanko „Don Pietro Caruso“ (sedem predstav). — Nemška dela, ki so prišla po preteku skoraj celega decenija zopet na naš oder, so bila: Hauptmannov „Bobrov kožuh“ (osem vprizoritev), „Elga“ (pet vprizoritev) in Schnitzlerjevo „Ljubimkanje“ (sedem vprizoritev). Prav toliko vprizoritev je dosegla Molnárjeva „Bajka o volku“. Za božič so vprizorili Francmesnilovo

dramatizacijo Dickensove božične pripovedke „Cvrček za pečjo“ in o priliki poseta koroške dece pravljичno igro „Pepelka“. Vseh dramskih predstav je bilo 197.

*

Ker je premor med zaključkom stare in začetkom nove sezone zelo kratek, je potrebno, da so se smernice in dela za prihodnjo sezono določila že vnaprej. Upravi Narodnega gledališča je obljubilo več uglednih naših pisateljev izvirne novitete, ki se bodo uvrstile med repertoar, kakor bodo prihajale. V načrtu za bodočo sezono so sledeča dela: Jugoslovanska: Cankar — „Lepa Vida“ in „Kralj na Betajnovi“. Begovič — „Gospa Walewska“. Kosor — „Požar strasti“. Nušič — „Narodni poslanec“. Petrovič — „Duše“. Vojnovič — „Ekvinokcij“. Češka: Jirásek — „Oče“ (otvoritvena predstava v proslavo pisateljeve sedemdesetletnice). Brata Mrštika — „Mariša“. Čapek — „R. U. R.“ Ruska: Gogolj — „Revizor“. Dostojevski — „Idijot“. Ostrovski — „Vasiljisa Melentjeva“ in „Snjegoručka“. Francoska: Molière — „Žlahtni meščan“, „Namišljeni bolnik“, „Smešne precijeze“. Rostand — „L'aiglon“. Poljska: Perzinski — „Ašantka“. Nordijska: Ibsen — „Strahovi“ in „Gospa z morja“. Oboje v prevodu Vojeslava Moleta iz izvirnika. Shakespeare — „Hamlet“, „Komedija zmešnjav“ in „Othello“. Nemška: Schiller — „Marija Stuart“. Wildgans — „Ljubezen“. Hauptmann — „Roza Bernd“. Ogrska: Molnar — „Liliom“.

Ker se je v letošnji sezoni izkazala potreba po mladinskih igrah, se je uprava odločila prirejati znanprij popoldanske predstave za deco. Prevodi večine imenovanih del so novi in že pripravljeni. Režiserjem je delo odrejeno, da se že med počitnicami lahko bavijo s pripravami za bodočo sezono.

*

Tekoča operna sezona se konča dne 14. junija. Na sporedu zadnjega večera sta dva baleta, in sicer Rimskega-Korsakova „Šeherezada“ in „Gozdne vile“, prireditelj H. D. Poljakove z glasbo F. Chopina. V sezoni je bilo vprizorjenih vsega skupaj 22 glasbenih del. Med njimi sta dve izvirni slovenski operi, in sicer Rista Savina „Lepa Vida“ in Viktorja Parme „Zlatorog“. Vsako so ponovili nad desetkrat. Izmed čeških skladateljev sta bila na repertoarju Smetana in Nedbal. Od prvega so peli „Prodano nevesto“ (petkrat) in „Dalibora“ (enajstkrat), od drugega so plesali balet „Od bajke do bajke“ ter ga ponovili štirinajstkrat. Sicer so bila vprizorjena ta-le

glasbena dela : Verdijev „Trubadur“ osemkrat, od istega skladatelja „Rigoletto“ sedemkrat, Offenbachove „Hoffmannove pripovedke“ sedemkrat, Nicolaijeve „Vesele žene windsorske“ devetkrat, Puccinijeva „Tosca“ osemnajstkrat, Auberjev „Fra Diavolo“ desetkrat, Massenetta „Thaïs“ enajstkrat, Thomasa „Mignon“ osemkrat, Bizeta „Carmen“ enajstkrat, Weingartnerjeva „Vaška šola“ petkrat, Rimskega - Korsakova „Šeherezada“ trikrat, Bayerjev balet „Kraljica lutk“ šestkrat, balet Dohnányija „Pieretin pajčolan“ petkrat in Hervéjeva opereta „Mam'zelle Nitouche“ trikrat. Izven tega se je vršilo tekom sezone v opernem gledališču več koncertov. Tako „Češki koncert“, vijolinski koncert A. de Bartfeldove, dalje Ruski umetniški večer in Baletni večer nekaterih članov nekdanjega moskovskega imperatorskega baleta. V opernem gledališču so igrali tudi dramo Shakespearjev „Sen kresne noči“ z Mendelssohnovo glasbo. Gostovali so basist dunajske državne opere g. Julij Betetto, solistka hrvatske opere ga. Polakova in prva dramatična pevka zagrebške opere Šugh - Štefančeva.

Kot operne novitete so na reperto- arju prihodnje sezone:

1. Tile slovanski glasbeni umotvori:

- a) Petra Konjovića opera „Vilin veo“, tri dejanja,
- b) Leoša Janáčka „Jenufa“, opera iz življenja moravskih kmetov v treh dejanjih,
- c) Friderika Smetane „Skrivnost“ (Tajemství), komična opera v treh dejanjih,
- č) M. P. Mussoskega „Boris Godunov“, muzikalna ljudska drama v štirih dejanjih s prologem,
- d) Rista Savina „Plesna legenda“, mimična igra v enem dejanju,
- e) Henrija de Kaana balet „Bajaja“ in
- f) P. Čajkovskega balet v treh slikah „Labudje jezero“.

2. Dalje bodo vprizorjene te-le novosti:

- a) Gustava Charpentierja „Louise“, muzikalen roman v štirih dejanjih in petih slikah.
- b) J. Masseneta „Werther“, lirična drama v treh dejanjih in štirih slikah,
- c) Leona Delibesa „Lakme“, opera v treh dejanjih,
- č) G. Puccinija tri enodejanke, in sicer: „Plašč“, Sestra Angela in „Gianni Schichi“,
- d) G. Verdija „Aida“,
- e) F. Mascagnija „Cavalleria rusticana“ in
- f) W. Kienzla „Evangeljnik“.

3) Iz že igranega repertoarja bodo ponovljena ta-le dela: Dalibor, Rusalka, Pikova dama, Carmen, Manon, Thais, Madam Butterfly, Tosca, Vaška šola, Coppelia in Šeherezada.

Cene prostorom

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	30 K . .	40 K
„ II. - III. vrste	26 „ . .	35 „
„ IV. - IX. vrste	22 „ . .	30 „
„ X. - XIII. vrste	18 „ . .	22 „
Stojišča	4 „ . .	8 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	130 „ . .	180 „
Balkonske lože za 4 osebe	90 „ . .	130 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	25 „ . .	30 „
Nadaljne vstopnice v		
balkonskih ložah	20 „ . .	25 „

Balkon

Sedež I. vrste	20 „ . .	25 „
„ II. - III. vrste	13 „ . .	20 „

Galerija

Sedež I. vrste	9 „ . .	10 „
„ II. - V. vrste	7 „ . .	8 „
Stojišča	3 „ . .	5 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (operno gledališče) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure proti 10% povišku in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene.

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI